

FAD

FORNYINGS-, ADMINISTRASJONS-
OG KIRKEDEPARTEMENTET

TILDELINGSBREV 2013

KAP. 1510

FYLKESMANNSEMBETENE

Innhold

1. ØKONOMISKE RAMMER OG ADMINISTRATIVE FØRINGER.....	3
1.1 Styringsdokumenter og styringsdialog	3
1.2 Budsjett 2013.....	4
1.2.1 Kapittel 1510 Fylkesmannsembetene	5
1.2.2 Finansiering utenfor kapittel 1510 Fylkesmannsembetene.....	5
1.3 Rapportering.....	6
1.3.1 Årsrapport.....	6
1.3.2 SYSAM - klagesak etter Plan- og bygningsloven	6
1.3.3 Årsprognose	6
1.4 Administrative forutsetninger og krav.....	7
1.4.1 Helhetlig strategisk ledelse og medarbeiderskap	7
1.4.2 Beredskap, sikkerhet og risikostyring	7
1.4.3 Godkjenning av husleieavtaler	9
1.4.4 Innkjøp	9
1.4.5 Klart språk og bruk av samisk språk	9
2. SENTRALE POLITISKE FØRINGER	10
2.1 Generelle samordningsoppgaver. Fornying av offentlig sektor	10
2.2 Velferd, helse og personlig tjenesteyting.....	11
2.3 Oppvekst, barnehager og opplæring	14
2.4 Arealdisponering, byggesaker og universell utforming	15
2.5 Landbruksbasert forvaltning og næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern ...	17
2.6 Samfunnssikkerhet og beredskap	20

INNLEDNING

Tildelingsbrevet til Fylkesmannen for 2013 er utarbeidet av Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet i samarbeid med Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet / Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, Justis- og beredskapsdepartementet / Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, Kommunal- og regionaldepartementet, Landbruks- og matdepartementet / Statens landbruksforvaltning, Miljøverndepartementet / Direktoratet for naturforvaltning / Klima- og forurensningsdirektoratet, Arbeidsdepartementet / Arbeids- og velferdsdirektoratet, Helse- og omsorgsdepartementet / Helsedirektoratet / Statens helsetilsyn og Kunnskapsdepartementet / Utdanningsdirektoratet.

Tildelingsbrevet for 2013 følger samme struktur som tidligere år. Økonomiske rammer og administrative føringer er presentert i kapittel 1, og de sentrale politiske føringene er presentert i kapittel 2. I tillegg er det utarbeidet en oversikt som viser tildeling til de enkelte embetene, samt de administrative og økonomiske fullmaktene for 2013. Til slutt er det satt opp en egen møtekalender med sentrale styrings- og dialogmøter mellom embetene og fagmyndighetene.

1. ØKONOMISKE RAMMER OG ADMINISTRATIVE FØRINGER

1.1 Styringsdokumenter og styringsdialog

De sentrale styringsdokumentene for Fylkesmannen er Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementets Prop. 1 S (2012- 2013), fagproposisjonene, tildelingsbrev fra Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet, fullmaktsbrev fra fagmyndighetene og embetsoppdraget jf. <http://oppdrag.fylkesmannen.no>. Tildelingsbrevet og embetsoppdraget gir samlet den totale oversikten over oppgavene i embetene. Embetsoppdragene for 2013 blir publisert fortløpende når disse er ferdigstilt. Tildelingsbrevet og embetsoppdraget er elektronisk tilgjengelig på regjeringen.no og fm-nett.no.

Styringsdialogen mellom departementene, direktorat/tilsyn og embetene skisseres i retningslinjene *Styring, samordning og organisering* av august 2003. Ansvars- og samarbeidsforhold departementene imellom klargjøres i *Instruks for økonomiforvaltning i fylkesmannsembetene* av 16. desember 2004 og *Retningslinjer for finansieringsordning for Fylkesmannen* av august 2009. Disse har betydning for hvordan embetene prioriterer ressursene mellom fagområdene.

Dokumentet *Fylkesmannsrollen – utvikling og utfordring*, utgitt av Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet i mars 2012, legger viktige premisser for embetenes arbeid i 2013 med videreutvikling av fylkesmannsinstitusjonen som organisasjonsform.

I samarbeid med fagdepartementene og fylkesmennenes arbeidsutvalg tar Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet sikte på å gjennomføre tre ordinære fylkesmannsmøter i 2013. I tillegg arrangeres et europeisk fylkesmannsmøte, "European Days", i Bergen i juni 2013. Departementet vil gjennomføre sitt årlige møte for administrativ ledelse i embetene i november 2013. Fagdepartementene og direktoratene/tilsynene gjennomfører egne

styringsmøter for ledere og saksbehandlere på de fleste sektorområdene. For informasjon om møtedatoer i 2013, se vedlagte møtekalender.

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet vil gjennomføre dialogmøter med følgende seks embeter i 2013: Fylkesmannen i Aust-Agder, Fylkesmannen i Vest-Agder, Fylkesmannen i Vestfold, Fylkesmannen i Østfold, Fylkesmannen i Troms og Fylkesmannen i Sogn og Fjordane. Departementet legger stor vekt på at hele ledergruppen i embetet er med på dialogmøtene. Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet vil gjennomføre formelle styringsmøter med de embetene som er gitt særlige oppdrag fra departementet på IKT- feltet. Dette gjelder for tiden Fylkesmannen i Sogn og Fjordane, Fylkesmannen i Hedmark og Fylkesmannen i Nordland. Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet vil første halvår 2013 gjennomføre ledersamtaler med fylkesmennene.

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet har satt ned en arbeidsgruppe for fornying og effektivisering av det administrative området hos Fylkesmannen. Arbeidsgruppen skal blant annet bidra til å kartlegge og vurdere embetenes og departementets behov for fellesløsninger og - tiltak på det administrative området, herunder hvordan oppgavene som i dag ligger til fagutvalgene best kan ivaretas og videreføres. Arbeidsgruppen består av representanter fra embetene og ledes av Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet. Arbeidsgruppen vil levere sin innstilling innen 1. juli 2013.

1.2 Budsjett 2013

Som øverste leder for fylkesmannsembetet er fylkesmannen ansvarlig for at Stortingets budsjettvedtak for 2013 blir fulgt opp. Bevilgningsrammen er overordnet kravene om å nå resultater, jf. St.prp. nr. 48 (2004-2005) og Innst. S nr. 187 (2004-2005). Fylkesmannen må iverksette tiltak som sikrer at budsjettammen ikke blir overskredet. Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet minner om at det i *Retningslinjer for finansieringsordning for Fylkesmannen* punkt 7, fremgår at ”*Embetenes ressursbruk skal være i samsvar med tilførte ressurser fra fagdepartementene dersom omprioriteringer ikke er gjort av regjeringen. Dersom en uønsket vridning i ressursbruken mellom fagdepartementene på nasjonalt nivå vedvarer gjennom to påfølgende rapporteringer, skal den korrigeres. Embetene gis innenfor disse rammene tilstrekkelig fleksibilitet for å sikre lokal tilpasning*”.

Til grunn for Fylkesmannens arbeid i 2013 ligger de oppgavene som embetene skal løse i henhold til lover, forskrifter og særlige politiske prioriteringer. Fylkesmannen skal se til at embetet hvert år utarbeider en plan med både ettårig og flerårig perspektiv, jf. *Instruks for økonomiforvaltning i fylkesmannsembetene* av 16. desember 2004. I den årlige virksomhetsplanen skal embetene konkretisere hvordan målene skal nås, og hvilke styringsparametre som skal benyttes. Langtidsplanleggingen skal sikre at mål og resultatkrav blir oppnådd på en effektiv måte.

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet understreker at embetene skal følge retningslinjer for bruk av interimskonto forklart i departementets brev av 10. mai 2010.

1.2.1 Kapittel 1510 Fylkesmannsembetene

Det er i Prop. 1 S (2012-2013) for Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet bevilget 1 426 594 kroner til kapittel 1510 post 01. Budsjettendringene i forhold til fjoråret er knyttet til lønns- og prisjustering på kapittel 1510 og en reduksjon innen det administrative området. Det er videre rammeoverført 44,2 mill kroner fra fagkapitler under Helse- og omsorgsdepartementet og 0,5 mill kroner fra Kunnskapsdepartementets fagkapittel til kapittel 1510.

Endringer knyttet til rammeoverføringer til kapittel 1510 fra Helse- og omsorgsdepartementet og Kunnskapsdepartementet er fordelt mellom embetene etter kriterier gitt fra fagdepartementene.

Tildeling til det enkelte embete er delt i fire hovedkategorier:

1. Sum justert tildeling for 2012
2. Sum pris- og lønnskompensasjon
3. Sum endring av varige faglige oppdrag for embetene
4. Sum endring av varige administrative oppgaver

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet holder tilbake hoveddelen av priskompensasjonen grunnet redusert budsjettamme med 10 millioner kroner på kapittel 1510 på det administrative området for 2013. Som tidligere år, er det holdt tilbake midler til sentral avsetning. Den sentrale avsetning anvendes i all hovedsak til sentral dekning av datalensner og felles IKT tjenester for embetene, som drift av Trippelnett. Det er også tatt høyde for en videreføring av det såkalte Portalprosjektet, og det er satt av mindre beløp til dekning av administrative forhold som arrangement av fylkesmannsmøter, møter for administrativ ledelse med mer.

Avtaleforhold med program- og softwareleverandører som Evry, Microsoft med flere er sentralisert i Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet fra og med 2012. Dette bidrar til enklere administrasjon og faktureringsrutiner, noe som igjen bidrar til konkrete besparelser på kapittel 1510.

1.2.2 Finansiering utenfor kapittel 1510 Fylkesmannsembetene

Retningslinjene for finansieringsordning for Fylkesmannen slår fast at Fylkesmannens faste oppgaver skal finansieres over kapittel 1510. Flere fagdepartement og direktorat/tilsyn stiller i *fullmaktsbrev* midler til disposisjon til særlige oppdrag i regi av Fylkesmannen (diverse fagmidler, prosjektmidler osv). For å legge til rette for planleggingen av neste år i embetene, ga fagmyndighetene allerede i foreløpig tildelingsbrev signal om på hvilke områder embetene i 2013 kan forvente å bli styrket ressursmessig utenfor kapittel 1510. Når det gjelder utregning av administrative kostnader knyttet til oppgaver som ikke er finansiert over kapittel 1510, viser vi til retningslinjer fra Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet gitt i brev av 16. februar 2010.

Fylkesmannen forvalter tilskuddsordninger og tilskuddsmidler på vegne av flere fagdepartementer. Fullmaktsbrev om tilskuddsforvaltning blir sendt embetene fra de enkelte fagdepartementer og direktorater. Embetene skal sørge for at forvaltningen av

tilskuddsordningene er i samsvar med reglene i kapittel 6 i *Bestemmelser om økonomistyring i staten*.

1.3 Rapportering

1.3.1 Årsrapport

Fylkesmannen rapporterer samlet om embetets oppgaveløsning og måloppnåelse i årsrapporten for 2013. Embetene skal benytte <http://arapp.fylkesmannen.no> for årsrapporteringen. Bruk av ressurser på de ulike resultatområdene skal fremgå i årsrapporten. Frist for å ferdigstille årsrapporten for 2013 er 28. februar 2014.

Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet kommer tilbake med ytterligere presiseringer om årsrapportering for 2013 i eget brev dersom det legges opp til endringer i mal for rapportering.

Ressursbruk innen de ulike resultatområdene skal rapporteres fortløpende i økonomisystemet.

1.3.2 SYSAM - klagesak etter Plan- og bygningsloven

Klagesaker etter plan- og bygningsloven vil i 2013 være det eneste saksområdet som skal rapporteres i SYSAM. Eksisterende registreringsrutiner skal følges inntil videre.

Med innføring av tidsfrist for byggesaksklagene fra 1. juli 2012, er det ønskelig å dele opp/ endre innretningen på rapporteringen i SYSAM for å få bedre statistikk for de sakene som er underlagt tidsfristen og for de som ikke er det. Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet/ Kommunal- og regionaldepartementet/ Miljøverndepartementet vil se på dette sammen i 2013, og i dialog med embetene. I tillegg er det behov for presiserende retningslinjer for å sikre lik rapportering. Intensjonen er at dette skal være på plass fra og med 2014. Kommunal- og regionaldepartementet vil for 2013 ha behov for ekstra rapportering om sakene som omfattes av saksbehandlingsfristen. Kommunal- og regionaldepartementet vil i embetsoppdraget for 2013 be Fylkesmannen omtale disse sakene spesielt i årsrapporten for 2013.

1.3.3 Årsprognose

Fylkesmannsembetene skal etter utgangen av 2. tertial utarbeide regnskapsrapport for forventede utgifter og inntekter på kapittel 1510 og kapittel 4510 for 2013. Rapporten skal sendes Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet medio september 2013. Departementet vil gi ytterligere informasjon om rapporteringen i eget brev.

Embeter som tildeles midler fra Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet til særskilte administrative oppgaver eller prosjekter skal innen 15. september 2013 rapportere om forbruk til og med 2. tertial 2013 og forventet forbruk for resten av 2013, dersom annet ikke er avtalt.

1.4 Administrative forutsetninger og krav

1.4.1 Helhetlig strategisk ledelse og medarbeiderskap

Det er avgjørende for måloppnåelsen i embetet at en samlet ledergruppe vektlegger helhet og overordnet strategisk tenkning og oppfølging, samtidig som god informasjonsflyt prioriteres. God ledelse er en viktig premisse for utføring av fagoppgavene, samtidig som det stimulerer til aktivt medarbeiderskap blant ansatte.

I 2013 skal Fylkesmannen fortsatt prioritere videreutvikling av lederskap og omstilling/fornyelse på områder som embetet vurderer som særlig kritisk for gjennomføringsevnen. Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet forutsetter at Fylkesmannen systematisk arbeider med å styrke egen organisasjons grunnleggende holdninger, kultur og rolleforståelse knyttet til omstilling, gjennomføring og samordning, jf. 22. julkommisjonens påpekninger og anbefalinger. Fylkesmannen skal særlig vurdere om arbeidet med lederutvikling i 2013 også skal omfatte mellomledere. Læring og erfaringsutveksling på tvers innad i embetet og mellom embetene skal fortsatt stå sentralt på dagsorden. Det vises til rapporteringskrav i embetsoppdraget.

Som statlig arbeidsgiver har Fylkesmannen et ansvar for å ivareta målet om et mangfoldig og inkluderende arbeidsliv, herunder likestilling, seniorer, personer med innvandrerbakgrunn og personer med nedsatt funksjonsevne. I 2013 skal Fylkesmannen særlig ivareta jobbstrategi for unge personer med nedsatt funksjonsevne. Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet ber om at det i tråd med regjeringens *Jobbstrategi for personer med nedsatt funksjonsevne* i perioden 2013-2014 tas inn personer med nedsatt funksjonsevne under 30 år på praksisplass i virksomheten. Virksomheter med mer enn 100 ansatte skal i perioden 2013-2014 ta inn minimum én person med nedsatt funksjonsevne under 30 år på en praksisplass per 100 ansatte. Det vises til rapporteringskrav i embetsoppdraget.

Med utgangspunkt i samfunnskontrakten for 2013-2015 skal statsforvaltningen øke antallet lærlinger. Virksomheten skal derfor, så sant det er mulig ut fra virksomhetens størrelse og egenart, tilrettelegge for å ta inn nye lærlinger. Det vises til rapporteringskrav i embetsoppdraget.

Nærmere om samfunnskontrakten på:

http://www.regjeringen.no/upload/KD/Vedlegg/Vgo/Samfunnskontrakt_for_flere_laereplasser_2012_2015.pdf

1.4.2 Beredskap, sikkerhet og risikostyring

Fylkesmannen skal arbeide systematisk med samfunnssikkerhet og ha en tilfredsstillende beredskap for å kunne håndtere ekstraordinære hendelser. Fylkesmannens beredskapsplaner skal bygge på en skriftlig kartlegging av verdi, sårbarhet og risiko innenfor eget ansvarsområde. Som en del av dette ber Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet Fylkesmannen hvert år om å arrangere beredskaps-/krisehåndteringsøvelser for egen virksomhet. Dette må ses i sammenheng med Fylkesmannens ansvar for regional krisehåndtering og samordning, jf. kapittel 2.6.

Vurdering av sikkerhetstilstanden i fylkesmannsembetet

Lov om forebyggende sikkerhetstjeneste (sikkerhetsloven) gjelder for alle forvaltningsorganer som er i besittelse av skjermingsverdig informasjon eller objekt. Fylkesmannsembetene skal med samme frist som årsrapporten sende en egen rapport om sikkerhetstilstanden til Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet. Fylkesmannsembetene må vurdere nivå på sikkerhetsgradering på rapport om sikkerhetstilstand som sendes Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet.

Rapporten skal følge disposisjonen under:

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/tema/samfunnssikkerhet-og-beredskap/sub/mal-sikkerhetstilstand.html?id=710299>.

Risikostyring integrert i mål- og resultatstyringen

Fylkesmannen skal utarbeide overordnede risikovurderinger, internt og eksternt, basert på avdelingsvise risikovurderinger og knyttet til Fylkesmannens måloppnåelse. Dette må ses i forhold til embetets samlede oppgaveløsning og ressurstilgang. Vurdering av risiko for misligheter og risiko ved ikt mv. som er omtalt nedenfor, skal inngå i Fylkesmannens helhetlige system for risikostyring. Det vises til styrings- og rapporteringskrav i embetsoppdraget.

IKT- arkitektur og IKT- sikkerhet

For å sikre helhet og sammenheng skal statlige virksomheter legge de syv felles arkitekturprinsippene til grunn når de utvikler og endrer IKT- løsninger. Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) forvalter prinsippene. Statlige virksomheter skal også ta i bruk felles løsninger for elektronisk ID, som Difi tilrettelegger. I tillegg skal embetene benytte Altinn når de produserer og gjør elektroniske tjenester tilgjengelige, jf Difis retningslinjer.

Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet minner om at embetsledelsen er ansvarlig for informasjonssikkerheten ved embetet, herunder at utvikling, forvaltning og drift av statlige IKT- løsninger blir ivaretatt i henhold til gjeldende lover og forskrifter.

Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet har tidligere sendt ut IKT- strategi for fylkesmannsembetene for perioden 2011 til 2014. Departementet forventer at man i arbeidet med IKT i eget embete følger de prioriteringer som er nedfelt i strategien. Embetene skal ikke iverksette tiltak som bryter med IKT- strategien eller fellesprosjekter og tjenester som følger av denne.

Risiko for misligheter

Departementet legger til grunn at statens generelle etiske retningslinjer er fulgt opp i alle ledd i virksomheten og at Fylkesmannen i tillegg praktiserer egne normer og retningslinjer. Som del av den ordinære risikostyringen i embetet skal Fylkesmannen også vurdere risiko for misligheter innen for hele virksomheten.

1.4.3 Godkjenning av husleieavtaler

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet minner om at departementet skal kontaktes i forkant, dersom embetet tar sikte på å inngå eller reforhandle husleiekontrakt i 2013. Leiekontrakt skal godkjennes av departementet før undertegning.

1.4.4 Innkjøp

Fylkesmannen skal videreutvikle og vedlikeholde rutiner og støttesystemer for innkjøp i egen organisasjon. Dette for å hindre brudd på regelverket og ivareta kravet til effektiv ressursbruk.

Fylkesmannen skal sørge for å ha god kompetanse i embetet om innkjøpsregelverket, samt gjøre retningslinjene og rutinene godt kjent for de ansatte. Store og/eller kritiske innkjøp skal inngå i embetets flerårige planer. Ordningen med egen innkjøpskoordinator videreføres for 2013.

Det skal vurderes bruk av rammeavtaler, innføring av elektroniske innkjøpsverktøy og eventuelt innkjøpssamarbeid med andre embeter. Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet ber om at Fylkesmannen bruker Merccell KGV-løsning, med mindre embetet har inngått regionalt innkjøpssamarbeid med kommune eller fylkeskommune som har tilsvarende elektronisk støttesystem. Fylkesmannen i Rogaland administrerer og drifter lisenspoolen knyttet til Merccell KVG-løsningen for embetene.

Fylkesmannen skal sørge for at gjennomføringen av prosesser ved kjøp av varer og tjenester er dokumentert på forsvarlig vis, for eksempel gjennom føring av protokoller, jf forskrift om offentlige anskaffelser § 3-2.

Handlingsplanen for miljø og samfunnsansvar i offentlige innkjøp skal følges opp av Fylkesmannen, jf. utarbeidede miljøkriterier på <http://www.anskaffelser.no/samfunnsansvar-miljo>.

1.4.5 Klart språk og bruk av samisk språk

Fylkesmannen skal ha klart språk i interne og eksterne dokumenter og i all nettkommunikasjon. Erfaring viser at brukertesting, ledernes språkkompetanse og oppfølging av språk over tid er avgjørende for et klarere språk. Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet ber embetsledelsen følge opp at det arbeides systematisk med klart språk og brukertilpasning av dokumenter, brev, nettsider og skjema.

Fylkesmannen kan hente veiledning og tips på nettsiden til det sentrale klarspråksprosjektet www.klarspraak.no.

Fylkesmannen må ha et bevisst forhold til samisk kultur og til bruk av samiske språk. Statens kommunikasjonspolitikk skal legges til grunn også i kommunikasjonen med samiske brukere. Fylkesmannen skal, med utgangspunkt i prinsippet om å nå alle, videreutvikle egen strategi på området. Det legges vekt på at strategien særlig vurderer behovet for nettsider og annen informasjon på samiske språk, og tidsplan for arbeidet. Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet viser til at ny portal for Fylkesmannen legger bedre til rette for fellestekster på samiske språk.

Det presiseres at fylkesmannsembeter innenfor forvaltningsområdet for samisk språk skal følge opp språkreglene i sameloven, jf. samelovens kapittel 3.

2. SENTRALE POLITISKE FØRINGER

De sentrale politiske føringene for Fylkesmannens arbeid i 2013 er knyttet til generelle iverksettings-, samordnings- og rettleidningsoppgaver rettet mot kommunene. Dette gjelder fornying av offentlig sektor, velferd, helse, sosiale tjenester, personlig tjenesteyting, oppvekst, familiepolitikk, barnehage, opplæring, likestilling, arealdisponering, byggesaker, universell utforming, landbruksbasert forvaltning og næringsutvikling, naturressursforvaltning, miljøvern, samfunnssikkerhet og beredskap.

Alle embetenes oppdragsgivere, både departementer, direktorater og tilsyn, vil understreke betydningen av at sektorovergrepene løses gjennom samarbeid mellom berørte fagavdelinger i embetene. Videre er oppdragsgiverne opptatt av at læring og erfaringsutveksling vektlegges i oppgaveløsningen. Dette gjelder både mellom fagavdelingene internt i embetet og mellom embetene.

2.1 Generelle samordningsoppgaver. Fornying av offentlig sektor

Fylkesmannen er det sentrale samordningsorganet overfor kommunene på regionalt nivå. Fylkesmannens samordningsansvar gjelder samordning av statlige styringssignaler på tvers av sektorene i embetet og mellom regionale statsetater som har oppfølgingsansvar og tiltak rettet mot kommunene.

Det er viktig at Fylkesmannen gjennom samordning og annen virksomhet medvirker til å styrke det lokale folkestyrets legitimitet. Fylkesmannen skal blant annet bidra til å synliggjøre kommunesektorens plass i styringssystemet som et selvstendig forvaltningsnivå og fokusere på måloppnåelse i kommunene. Samordningsansvaret innebærer også at Fylkesmannen skal medvirke til at tilbakemeldinger fra kommunene og innbyggerne om statlig politikk videreformidles til sentrale myndigheter. Embetene oppfordres til å bruke fylkesmannsinstruksens samordningsmandat på nye områder til beste for fylket. Et eksempel på dette er prosjektet *stat-næringsliv* som enkelte embeter jobber med.

Fylkesmannen har ansvar for å samordne all statlig tilsynsvirksomhet rettet mot kommunene og fylkeskommunene. Dette inkluderer tilsynsvirksomheten som er lagt til andre statlige tilsynsorganer. Fylkesmannens samordning omfatter både de praktiske forhold rundt tilsynet og tilsynsorganenes bruk av reaksjoner. Samordningen skal bidra til at tilsynsvirksomheten blir mer rasjonell og effektiv, og at den enkelte kommune eller fylkeskommune bedre kan følge opp tilsynet. Fylkesmannen må derfor sørge for god metodikk og rutiner for samordningen, både internt i embetet og mot øvrige tilsynsorganer.

Fylkesmannen skal legge til rette for en god dialog mellom tilsynsorganene og kommunen eller fylkeskommunen om bruk av sanksjoner og om hvordan sanksjoner skal følges opp. Samlet sett utgjør tilsynsvirksomheten en vesentlig og ressurskrevende oppgave for embetene. Det er

derfor viktig at embetsledelsen er engasjert i tilsynsoppgavene slik at de blir gjennomført så optimalt som mulig.

Det er et mål at statlig tilsyn skal medvirke til læring og forbedring i kommunal tjenesteyting og saksbehandling. For å få størst mulig nytte av tilsynet og unngå unødvendig dobbeltarbeid, skal Fylkesmannen i sin planlegging, prioritering og gjennomføring av tilsynsvirksomheten ta hensyn til den interne kontrollvirksomheten i kommunen.

Fylkesmannen har ansvar for å bidra med kunnskap om bruk av lover og gi veiledning om generell saksbehandling i kommunene. På denne måten skal Fylkesmannen medvirke til rettssikkerhet og en åpen kommuneforvaltning med høy etisk standard.

I Fylkesmannens formidling av statlig politikk overfor kommunene skal det fremkomme om oppgavene er lovpålagte eller om de er av rådgivende eller veiledende karakter.

Fylkesmannen har et særlig ansvar for å orientere om det økonomiske opplegget for kommunesektoren og veilede kommunene i økonomisk planlegging og forvaltning. Fylkesmannen skal ha en klar strategi for oppfølging av kommuner i økonomisk ubalanse og kommuner som står i fare for ROBEK-innmelding (Register om betinget godkjenning og kontroll). Skjønnsmidler til kommuner registrert i ROBEK skal alltid knyttes til en forpliktende plan som redegjør for hvordan kommunen skal oppnå økonomisk balanse. Fylkesmannen skal følge opp at planen blir fulgt, og har anledning til å holde tilbake skjønnsmidler dersom en kommune ikke følger vedtatt plan. Selv om antallet kommuner i ROBEK de siste fire årene har vært relativt lavt, har enkelte kommuner vært i registeret lenge. Det er nødvendig med en ekstra tett oppfølging av disse for å oppnå en mer bærekraftig økonomi. Det er fremdeles et fåtall kommuner som ikke har vedtatt finansreglementet. Fylkesmennene må følge opp disse kommunene spesielt.

Fylkesmannen skal følge opp at kommunene rapporterer KOSTRA-tall innen de fristene som foreligger, og legge til rette for at kommunene kan bruke KOSTRA-data som styringsinformasjon i egen kommune. Fylkesmannen skal gjennomgå KOSTRA-tall som rapporteres inn våren 2013 og gjøre kommunene oppmerksomme på feil som må korrigeres før endelig publisering. Fylkesmannen skal stimulere kommunene til å sammenligne egne nøkkeltall over tid, og/eller sammenligne driften av aktuelle tjenesteområder med andre kommuner.

Fylkesmannen skal stimulere til lokal utvikling og fornying i kommunesektoren. Fylkesmannen bør bruke egen kompetanse og prosjektskønnsmidler for å understøtte utviklings- og fornyingsarbeidet lokalt og i fylket. Arbeidet må også ses i sammenheng med embetets veilednings- og samordningsoppgaver, og med regjeringens arbeid med utvikling og innovasjon i kommunesektoren.

2.2 Velferd, helse og personlig tjenesteyting

Fylkesmannen skal føre tilsyn med at innbyggerne får de helse- og omsorgstjenester de har krav på i henhold til helse- og omsorgstjenesteloven og spesialisthelsetjenesteloven med forskrifter. Dette gjelder også de øvrige kommunale tjenestene i henhold til lov og forskrifter

innen arbeids- og velferdsforvaltningen, tannhelsetjenester, barnevern, rusomsorg og utdanning.

Fylkesmannen skal i 2013 og 2014 gjennomføre landsomfattende tilsyn med hvordan kommunene arbeider med kvalifiseringsprogrammet. Det skal i tilsynet undersøkes om kommunene sikrer forsvarlig tildeling og gjennomføring av kvalifiseringsprogrammet, blant annet ved at innhold og oppfølging er tilpasset den enkeltes behov og forutsetninger.

På bakgrunn av resultatene fra landsomfattende tilsyn med de sosiale tjenestene i arbeids- og velferdsforvaltningen i 2012, skal Fylkesmannen bidra til utvikling, kompetanse og kvalitet i tjenestene for 2013. Fortsatt opplæring i nye forskrifter og nytt rundskriv til lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen vil være et viktig tiltak. I 2013 skal opplæringen konsentreres rundt utvalgte fordypningstema. Fylkesmannen skal følge opp boligsosialt arbeid, utenrettslig økonomisk rådgivning, kvalifiseringsprogram og sosiale tjenester som berører barn og unge. Fylkesmannen skal følge opp intensjoner, tiltak og arbeidsmåter skissert i Meld. S. nr. 30 (2011-2012) og i tidligere opptrappingsplaner innen fagområdene rus og psykisk helse. Fylkesmannens arbeid innen psykisk helse, rus og arbeids- og velferdsforvaltning skal ses i sammenheng. Alle formidlings- og kompetanseaktiviteter rettet mot NAV- kontoret skal samordnes med NAV Fylke og andre satsinger med overlappende målgrupper. Fylkesmannen skal videre bidra til at innsatsen i kommunale og fylkeskommunale tjenester rettet mot barn og unge med sammensatte problemer blir bedre koordinert. Arbeidet bør sees i sammenheng med regjeringens satsing Ny GIV for å øke gjennomføringen i videregående opplæring.

Fylkesmannen har, som det sentrale samordningsorganet overfor kommunene på regionalt nivå, en viktig rolle i å understøtte partnerskapet mellom kommunene og arbeids- og velferdsetaten. Fylkesmannen skal i sin dialog med kommunene bidra til å underbygge partnerskapene lokalt og bidra til aktivt kommunalt medeierskap i NAV- kontorene.

I den kommunale helse- og omsorgstjenesten skal det i 2013 gjøres et landsomfattende tilsyn med kommunenes helsestasjonstilbud til barn fra 0 til 6 år. Tilsynet skal undersøke om kommunene sørger for at familier og foreldre får tilstrekkelig og god informasjon om tilbudet fra helsestasjonen, og om kommunene sikrer barnas rett til forsvarlige helseundersøkelser.

I spesialisthelsetjenesten skal Fylkesmannen føre tilsyn med psykisk helsevern for barn og unge. I tilsynet skal det undersøkes om helseforetakene sørger for at pasientforløpene har god fremdrift og kontinuitet. Fylkesmannen skal videre legge vekt på at klagebehandling av vedtak etter psykisk helsevernloven om behandling uten eget samtykke er rask, korrekt og enhetlig.

Fylkesmannen skal bidra til at framtidens omsorgsutfordringer blir satt på dagsorden i kommunene i tråd med St.meld. nr. 25 (2005–2006) Mestring, muligheter og mening. Fylkesmannen initierer og følger opp planarbeidet i kommunene for å møte disse utfordringene. Fylkesmannen vil i 2013 gis oppgaver knyttet til nye satsinger i Omsorgsplan 2015. Omsorgsplan 2015 løfter fram fem store prosjekter: 12 000 nye årsverk i pleie- og omsorgstjenesten, 12 000 heldøgns omsorgsplasser, Demensplan 2015, Kompetanseløftet 2015 og Nevroplan 2015. Fylkesmannen skal samarbeide med blant andre KS og Husbanken for at alle tiltakene og delplanene i Omsorgsplan 2015 blir fulgt opp som en helhetlig plan. I tråd med kravene til framtidens omsorgstjenester er Fylkesmannen sentral i arbeidet med å utvikle både

institusjonstjenestene og hjemmetjenester for å møte de ulike brukergruppenes behov. Dette må også ses i sammenheng med regjeringens oppfølging av NOU 2011:11 Innovasjon i omsorg og Kommunal- og regionaldepartementets arbeid med kommunal innovasjonsstrategi.

Ny turnusordning for leger trer i kraft fra 2013. Ny turnusordning medfører større endringer i Fylkesmannens arbeid på dette området. Fylkesmannen skal blant annet bistå kommunene i samarbeidet med helseforetakene om ny ordning, herunder arbeidet med å koble sykehus- og kommunepraksis i turnustjenesten. Videre skal Fylkesmannen føre tilsyn med elementer i ordningen, og arrangere kurs for turnuslegene. For mer om embetenes oppdrag innen ny turnusordning, se embetsoppdraget for 2013.

Innen folkehelseområdet skal Fylkesmannen prioritere å videreføre arbeidet med å formidle folkehelseloven til kommuner og fylkeskommuner. Videre skal Fylkesmannen medvirke til at kommuner og fylkeskommuner ivaretar helsehensyn i sin samfunnsplanlegging. Særskilte tiltaksområder i 2013 er styrking av skolemiljøet i tråd med forskrift om miljørettet helsevern i skoler og barnehager mv. (§ 6) og styrking av kommunenes kompetanse på forvaltning av alkoholloven.

Statens helsetilsyn vil i 2013 fortsette samarbeidet med Fylkesmannen for å øke tilsynsmyndighetenes kompetanse på tilsyn med folkehelsearbeid. Fylkesmennene vil i 2013 bli invitert inn i arbeidet med å konkretisere tilsynsmetoder, vurdere tilsynsystema og samarbeid om en tilsynsaktivitet på folkehelseområdet. Det vil komme eget brev om dette.

I 2013 skal Fylkesmannen bidra til at tiltak innen den kommunale helse- og omsorgstjenesten videreutvikles i tråd med føringene i samhandlingsreformen. Det skal legges vekt på samhandlingen mellom kommunehelsetjenesten, spesialisthelsetjenesten og fylkeskommunene. Fylkesmannen skal videre prioritere utviklingsarbeid for å sikre faglig bredde og god kvalitet innen habilitering og rehabilitering.

Helse- og omsorgsdepartementet er innforstått med at fylkesmannsembetene har hatt en betydelig oppgaveøkning innen helseområdet de senere år uten at det er tilført mer ressurser. Det understrekes derfor at Fylkesmannen må gjøre en skjønnsmessig vurdering og prioritering innenfor Helse- og omsorgsdepartementets oppgaveportefølje. Innenfor helseområdet må Fylkesmannens lovpålagte oppgaver ha førsteprioritet og da særlig saker som omhandler enkeltpersoners rettigheter. Fylkesmannen skal ikke finansiere oppgaver under Helse- og omsorgsdepartementets ansvarsområder ved å overføre midler fra andre departementers fagområder. Fylkesmannen skal tilstrebe at dagens relative fordeling av ressurser mellom oppgaver under Statens helsetilsyn og Helsedirektoratet opprettholdes.

På vergemålsområdet vil Fylkesmannen overta ansvar og oppgaver fra dagens overformynderier i kommunene når den nye vergemålsloven trer i kraft, etter planen 1. juli 2013. Fra å være et klage- og tilsynsorgan, blir Fylkesmannen ny førstelinjetjeneste i vergemålssaker. Dette innebærer et særskilt ansvar for å følge opp vergene gjennom opplæring, veiledning og bistand. Fylkesmannen vil bli tilført midler over Justis- og beredskapsdepartementets budsjett for gradvis oppbemanning av den nye vergemålsorganisasjonen. En viktig oppgave for Fylkesmannen i første halvår 2013, vil være å gjennomføre opplæring av vergene i sitt fylke.

2.3 Oppvekst, barnehager og opplæring

Oppvekst og levekår for barn og unge har stor betydning for deres fysiske, psykiske og sosiale utvikling. Fylkesmennene skal sikre intern koordinering av arbeidet for barn og unge innad i embetet, herunder innen fagfeltene barnevern, helse og utdanning. Videre skal Fylkesmannen samarbeide med andre sektorer i utviklingsarbeid som retter seg mot målgruppen.

Fylkesmannen skal gi råd og motivere kommunene til samarbeid mellom tjenester og ulike institusjoner som arbeider med barn og unge og deres familier. Fylkesmannen skal samle og systematisere informasjon om kommunenes oppfølging av barnekonvensjonen, og kunne bistå kommuner med å implementere barnekonvensjonen i sitt arbeid, jf Sjumilssteget.

Gjennom individrettet og systemrettet tilsyn på barnevernområdet arbeider Fylkesmannen for å sikre at rettssikkerheten for barn og unge ivaretas. Fylkesmennenes tilsyn på barnevernsområdet vil i 2013 bli styrket med midler til i gjennomsnitt en stilling pr. embete over Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets budsjett.

Fylkesmannen skal føre tilsyn med barn i institusjoner etter barnevernloven. Fylkesmennene må gjennomføre det planlagte tilsynet ved en institusjon på et tidspunkt der barna er til stede. Fylkesmannen skal føre uanmeldt tilsyn i samsvar med tilsynsforskriften § 8, annet ledd. Fylkesmannen skal også føre tilsyn med omsorgssentrene for enslige mindreårige asylsøkere og med sentrene for foreldre og barn. Det skal også føres tilsyn med familievernkontorene i 2013.

Fylkesmannen skal også i 2013 føre landsomfattende tilsyn med kommunenes oppfølging av barn som bor i fosterhjem, og om barneverntjenesten grundig og jevnlig følger utviklingen til disse barna. Fylkesmannen skal også undersøke om fosterforeldre får nødvendig råd og veiledning, og om barneverntjenesten forsikrer seg om at barnet blir hørt og får medvirke i egen sak. Det skal også føres tilsyn med at kommunene oppfyller pliktene som de er pålagt etter lov om kommunale krisesentertilbud.

Regjeringen har for 2013 styrket det kommunale barnevernet med en ny tilskuddsordning der midler fordeles til kommunene etter søknad. Det er avsatt midler til omlag 270 nye stillinger i det kommunale barnevernet og til kompetanse- og samhandlingstiltak. Fylkesmennene vil få i oppdrag å håndtere tilskuddsordningen og arrangere fagsamlinger for ansatte i barnevernstjenesten. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet orienterer nærmere om oppdraget i eget brev.

Fylkesmannen skal føre tilsyn med kommunene som barnehagemyndighet og gi veiledning for å sikre at kommunene utfører sine lovpålagte oppgaver. Det er særlig viktig å gi veiledning om forskrift om likeverdig behandling ved tildeling av offentlige tilskudd til ikke-kommunale barnehager.

Fylkesmannen skal være en pådriver overfor kommunene til å innfri retten til barnehageplass. Videre skal Fylkesmannen forvalte midler til lokale utviklingstiltak, følge opp og være en pådriver i kompetansesatsingen, rekrutteringskampanjen og andre kvalitetstiltak innenfor barnehagesektoren.

Tilsyn og veiledning er Fylkesmannens hovedoppgaver på opplæringsområdet. Tilsynsresultatene viser et sterkt behov for fortsatt fokus med kommunenes etterlevelse av regelverket. Behovet for veiledning av kommunen skal vurderes i lys av resultater fra tilsyn, klagesaksbehandling og annen kunnskap Fylkesmannen har om behovet hos skoleeier. Fylkesmannen skal i tillegg føre tilsyn med de prioriterte tilsynsområdene. Embetene skal se til at lovbrudd avdekket gjennom tilsyn rettes opp. Fylkesmannen gjennomfører tiltak for å bidra til økt kvalitet innen opplæringsfeltet, spesielt på områdene kompetanseutvikling og erfarings- og kunnskapsinnhenting.

Fylkesmannen skal bidra til rask bosetting av flyktninger i kommunene. Embetet skal veilede om og behandle klager etter introduksjonsloven, og skal i samarbeid med Nasjonalt fagorgan for kompetansepolitikk, Vox, bidra til å gjennomføre etterutdanningskurs for lærere.

Fylkesmannen skal føre tilsyn med ordningene i introduksjonsloven. Inkluderings- og mangfoldsdirektoratet vil fra 2013 ha oppgaven med å foreslå tilsynstemaer, arrangere samlinger med Fylkesmennene og oppsummere tilsynene ved årets slutt. Fra 1. januar 2013 overføres forvaltningen av tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere fra Fylkesmannen til Inkluderings- og mangfoldsdirektoratet. Frigjorte ressurser i embetene som resultat av overføringen, skal benyttes til tilsyn. Ressursmessige utfordringer må om nødvendig løses gjennom omprioriteringer innenfor Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets oppgaveportefølje.

2.4 Arealdisponering, byggesaker og universell utforming

Gjennom sin funksjon som samordner av en rekke statlige sektorer på regionalt nivå har Fylkesmannen en viktig rolle i å bidra til en bærekraftig arealpolitikk. De konkrete oppgavene på planområdet gis av flere departementer. Det er derfor viktig at Fylkesmannen gjennom den interne organiseringen sikrer at alle oppgavene knyttet til både rettssikkerhet og ulike sektorinteresser, sees i sammenheng og at bærekraftig utvikling vektlegges.

Fylkesmannen skal legge til rette for og følge opp at regional stat bidrar i regionale planprosesser og i gjennomføring av godkjente planer. Fylkesmannen skal også delta i ulike partnerskap for å bidra til og stimulere den regionale utviklingen.

Fylkesmannen har ansvar for at nasjonal politikk blir formidlet og ivaretatt i praktiseringen av plan- og bygningsloven, særlig i behandlingen av kommunale og regionale planer. Fylkesmannen skal om nødvendig fremme innsigelse. Fylkesmannen må formidle de nasjonale forventningene til den regionale og kommunale planleggingen på en klar og tydelig måte, og bidra til å synliggjøre kommunenes handlingsrom på plan- og miljøområdene. Fylkesmannen skal prioritere oppfølging av de regionale og kommunale planstrategiene og bidra til at kommunene har oppdaterte kommuneplaner. Kommuneplanens samfunnsdel og arealdel skal utgjøre en helhet. Det er viktig at samfunnsdelen av kommuneplanen inneholder et arealregnskap som avklarer arealreserver og arealbehov til blant annet boliger, og har mål for utbyggingsvolum og utbyggingsmønster. Det minnes om at Fylkesmannen kan fremme

innsigelse til kommunale planer der lav arealutnyttelse innebærer for få boliger eller et utbyggingsmønster som ikke er i tråd med nasjonale retningslinjer.

Fylkesmannen skal bidra til at kommunenes arealplaner tar hensyn til klima i saker om bosettings- og utbyggingsmønster, transport, energibehov og tilrettelegging for fornybar energi. Framtidens byer er en viktig arena for å utvikle samarbeid om klima- og miljøvennlig byutvikling.

Oppfølging av rikspolitiske retningslinjer for samordnet areal- og transportplanlegging og forskrift om rikspolitisk bestemmelse for kjøpesentre er virkemidler for å oppnå en bærekraftig arealutvikling. Fylkesmannen skal i sin medvirkning bidra til at det blir klare grenser mellom bebygde områder og landbruks-, natur- og friluftsområder og økt konsentrasjon av utbygging i byggesonene i by- og tettstedsområder. Innenfor gangavstand fra stasjoner/knutepunkter på hovedårene for kollektivtrafikknettet, kan utbyggingshensyn tillegges vekt. Dette under forutsetning av at det planlegges en konsentrert utbygging og at det tas hensyn til kulturmiljøer og grønnstruktur, naturmangfold og de estetiske kvalitetene.

Fylkesmannen skal i sin medvirkning i planprosessene bidra til at kommunene tar vare på dyrket mark og kulturlandskapet, følger opp statlige planretningslinjer for differensiert strandsoneforvaltning og nasjonal arealpolitikk i fjellområdene og i vassdragsnaturen. Fylkesmannen skal legge vekt på at naturmangfoldloven blir godt integrert i behandlingen av saker etter plan- og bygningsloven, for eksempel i de regionale planene for villrein fjellene. Fylkesmannen skal videre bidra til å følge opp den europeiske landskapskonvensjonen, blant annet ved å bidra til å øke bevisstheten om landskapsverdier og påse at landskaphensyn vurderes i planer og tiltak. Regjeringen legger opp til en fortsatt restriktiv linje når det gjelder omdisponering av dyrket og dyrkbar mark. Omdisponering gjennom arealplaner, spredt utbygging og dispensasjoner må begrenses. Fylkesmannen skal gjennom sin medvirkning i kommunal planbehandling og i sitt samarbeid med fylkeskommunen, bidra til at kommunene bruker plansystemet på en slik måte at landbrukets arealressurser ivaretas. Et oppdatert kartgrunnlag er et sentralt hjelpemiddel for dokumentasjon av dyrket og dyrkbar mark, og er et viktig grunnlag for planarbeid og rapportering

Fylkesmannens arbeid med utvalgte kulturlandskap i jordbruket videreføres i 2013. Samarbeidet med berørte kommuner må videreutvikles slik at det lokale engasjementet og eierskapet forsterkes. Kommunene bør også oppfordres til å utnytte mulighetene som utvalgte kulturlandskap gir for lokal næringsutvikling. Fylkesmannen skal videre bidra til at kommunal og regional planlegging følger opp nasjonale mål om å sikre det materielle grunnlaget for den samiske reindriften, herunder bidra til helhetstenkning og samarbeid mellom kommuner, og mellom kommunal og regional forvaltning.

Fylkesmannen skal følge med på at kommunene følger opp nasjonale mål og retningslinjer ved behandling av saker innen eiendomslovgivningen i landbruket. Dersom kommunene behandler saker etter jordlov eller konsesjonslov i strid med regelverket, må Fylkesmannen vurdere å pålegge kommunene fortløpende rapportering av sine vedtak.

Planlegging etter plan- og bygningsloven er et viktig virkemiddel for å ivareta samfunnssikkerhet. Fylkesmannen skal bidra til å forebygge risiko for skade og tap av liv og

helse, og risiko for skader på viktig infrastruktur og samfunnsviktige funksjoner. I dette arbeidet er Fylkesmannens viktigste oppgave å medvirke til at kommuner og fylkeskommuner ikke gjør vedtak om arealdisponering som skaper ny eller økt risiko og sårbarhet.

Fylkesmannen skal bidra til at den nasjonale satsingen på tilpasning til klimaendringer reflekteres i regionalt og kommunalt samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeid. Klimaendringer skal vurderes i en helhetlig ROS-analyse på regionalt og kommunalt nivå. Fylkesmannen skal holde seg oppdatert om informasjon om flom- og skredutsatte områder i fylket og bistå Norges vassdrags- og energidirektorat i å identifisere høyrisikoområder med tanke på prioritering av detaljkartlegging og sikring.

Fylkesmannen skal i 2013 prioritere å nå kravet i forskrift om byggesak om at klage i byggesaker skal avgjøres av klageinstansen innen 12 uker. Ressursmessige utfordringer må om nødvendig løses gjennom omprioriteringer innenfor Kommunal- og regionaldepartementets oppdragsportefølje. Etter byggesaksforskriften § 15-3 er energi og universell utforming prioriterte tilsynsområder for kommunene fra 1. januar 2013 til 1. januar 2015. Videre vil regler for uavhengig kontroll i byggesaker bli innført fra 1. januar 2013. Fylkesmannen skal i 2013 ta hensyn til de prioriterte tilsynsområdene og de nye kontrollreglene i informasjon, opplæring og i konkrete saker.

Regjeringens handlingsplan for universell utforming og økt tilgjengelighet gjelder for perioden 2009-2013. Fylkesmannen skal veilede kommunene om universell utforming på alle relevante politikkområder. Det minnes om at man også skal integrere universell utforming som strategi i egen virksomhet.

2.5 Landbruksbasert forvaltning og næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern

Fylkesmannen skal legge til rette for næringsutvikling og innovasjon, i samarbeid med det regionale partnerskapet. Fylkesmannen skal bidra til å synliggjøre regionale og lokale fortrinn og muligheter for å sikre det økonomiske grunnlaget i ulike produksjoner, samt bidra til at forbrukerdimensjonen ivaretas. Videre skal Fylkesmannen bidra til at synergier mellom verdikjeder i landbruket og andre sektorer utnyttes.

Det er et mål at landbrukets forskningsinstitutter skal styrke sin regionale rolle og at samspillet mellom næringsliv, forskning og forvaltning sikres. Fylkesmennene skal bidra til at det etableres gode arenaer for dette i samarbeid med instituttene. Hvordan dette gjøres og mulighetene for å få det til må vurderes ut fra et regionalt ståsted.

Fylkesmannen skal støtte opp under aktiviteter knyttet til regional matkultur, kunnskapsoppbygging om mat, matproduksjon, samt mat og helse spesielt rettet mot barn og unge. Fylkesmannen må, sammen med Innovasjon Norge og fylkeskommunen, samarbeide med kommunene når det gjelder styrking av det kommunale næringsapparatet.

Med virkning fra 1. januar 2014 skjer det en overføring av det administrative ansvaret for det regionale leddet i Reindriftsforvaltningen fra Landbruks- og matdepartementet til Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet. Endringen innebærer at områdekontorene overføres til de fem nordligste Fylkesmenn; Fylkesmannen i Finnmark, Troms, Nordland, Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag. Dette vil gi Fylkesmannen i disse embetene en sentral rolle i arbeidet med å nå målene i reindriftspolitikken. Videre medfører overføringen at de berørte embetene får en sentral veiledningsrolle for næringen, og at de vil få ansvaret for å forvalte reindriftsloven og virkemidlene over Reindriftsavtalen. Det forutsettes at de berørte embeter legger til rette for en effektiv gjennomføring av reindriftspolitikken.

Fra 2013 er det opprettet Regionale bygdeutviklingsprogram, jf. Meld. St. 9 (2011-2012) Landbruks- og matpolitikken og Prop. 122 S (2011-2012) Jordbruksoppgjøret 2012. Fylkesmannen har det strategiske ansvaret for å utvikle og gjennomføre arbeidet med programmene, herunder utforme regionale strategier i samarbeid med fylkeskommunen, Innovasjon Norge, næringsorganisasjonene i landbruket og eventuelle andre regionale aktører.

Fylkesmannen har en sentral rolle som tilsynsmyndighet og som tilrettelegger for tjenesteutvikling og næringsutvikling innenfor mange av tjenesteområdene for Inn på tunet. Nasjonal strategi for Inn på tunet skal legges til grunn for det videre utviklingsarbeidet. Fylkesmannen skal i sitt arbeid med forebygging, helse-, sosial- og omsorgstjenester, samt innenfor utdanningsområdet, vurdere Inn på tunet som et aktuelt tiltak innenfor rammene av sektorlovgivingen. Fylkesmannen skal i samarbeid med det regionale partnerskapet støtte opp om aktiviteter knyttet til kommunene og deltagere i Inn på tunet-løftet spesielt.

Fylkesmannen skal bidra i regjeringens satsing på økologisk matproduksjon ved å følge opp tiltak i de fylkesvise handlingsplanene. De økologiske foregangsfylkene skal synliggjøre særskilte satsingsområder og framskaffe og formidle kunnskap til nytte for resten av landet.

Fylkesmannen skal være en pådriver for økt bruk av trevirke som bygningsmateriale og til produksjon av bioenergi. Gjennom Meld. St. 9 (2011-2012) og Meld. St. 21 (2011-2012) Norsk klimapolitikk er økt trebruk og økt bioenergibruk pekt på som prioriterte tiltak. Fylkesmannen har også et ansvar for å bistå og følge opp kommunenes forvaltning av de skogpolitiske virkemidlene.

Fylkesmannen har et ansvar for å følge opp kommunene i forhold til klimautfordringene i landbruket, jf. St.meld. nr. 39 (2008–2009) Klimautfordringene – landbruket en del av løsningen. Fylkesmannen skal bidra til at forholdene legges godt til rette for økte leveranser av bioenergi fra landbruket og at kontroll og håndhevelse av foryngelsesbestemmelsene i forskrift om bærekraftig skogbruk følges aktivt opp. Regionale skog- og klimaprogram bør inneholde en oppfølging av regjeringens prioritering av skogtiltak i klimasammenheng. Videreutvikling av transportårer og infrastruktur i tråd med Meld. St. 9 (2011-2012) må sees i sammenheng med klimaarbeidet.

Fylkesmannen skal bidra til oppfølging av rovviltforliket fra 2011, samordning av landbrukspolitiske og miljøpolitiske virkemidler og koordinere samarbeid med berørte etater i områder der det kan oppstå konflikt mellom beiteinteresser og vern av rovvilt. Fylkesmannen

har en sentral rolle som sekretariat og/eller premissgiver til rovviltnemndene og i gjennomføringen av vedtatte forvaltningsplaner.

Fylkesmannen må forvalte produksjonstilskuddsordningen og andre tilskuddsordninger på en effektiv og trygg måte. En god kontroll og riktig oppfølging ved brudd på regelverk må vektlegges. Fylkesmannen må samarbeide med kommunene for å bidra til at den kommunale tilskuddsforvaltningen har tilstrekkelig kompetanse og kapasitet. Oppdaterte kart over arealressursene er en forutsetning for effektiv forvaltning og kontroll.

Fylkesmannen har et overordnet miljøansvar, samtidig med et eget resultatansvar på forurensnings-, naturforvaltnings- og planområdet.

Fylkesmannen skal gjennom rollen som miljøfaglig rådgiver overfor andre sektorer bidra til at kommuner og sektormyndigheter ivaretar viktige miljøverdier og nasjonale miljøpolitiske føringer i praktiseringen av eget lovverk. Fylkesmannen skal fortsatt ha ansvar for opplæring av kommuner og fylkeskommuner i naturmangfoldloven og sammenhengen mellom denne loven og andre lover som berører naturen.

Fylkesmannen skal bidra til at kommunene aktivt bruker miljøstatistikk og stedfestet miljøinformasjon som beslutningsgrunnlag, blant annet i sine plan- og styringssystemer og i sin kommunikasjon med befolkningen. Fylkesmannen skal bidra til at datasett for viktige hensyn som skal sikres gjennom arealplanleggingen er oppdaterte og kvalitetssikret, og veilede kommunene i rett bruk av datasettene. Arbeid knyttet til kartlegging av naturmangfold og kvalitetssikring av data skal ha høy prioritet også i 2013.

Det er viktig at Fylkesmannen, i samarbeid med Klima- og forurensningsdirektoratet og Direktoratet for naturforvaltning, bidrar til at nettstedet Miljøstatus.no er oppdatert og når ut til flest mulig brukere.

Arbeidet med gjennomføring av vannforskriften skal ha prioritet i 2013. Fylkesmannen skal bidra til et best mulig samlet beslutningsgrunnlag om miljøtilstand, ha en sentral rolle som miljøfaglig rådgiver overfor alle berørte aktører, og ivareta sin rolle som sektormyndighet etter eget regelverk.

Arbeidet med “prioriterte arter” (PA) og “utvalgte naturtyper” (UN) skal følges videre opp i 2013.

Fylkesmannen har en viktig rolle i opprettelse, igangsetting og oppfølging av ny forvaltningsordning for verneområder og de nye nasjonalpark-/verneområdestyrene og forvalterne. Skogvernet videreføres, og aktuelle Fylkesmenn må prioritere dette arbeidet. Arbeidet med marin verneplan skal prioriteres i 2013. Nærmere oppdrag om dette kommer fra Direktoratet for naturforvaltning.

Fylkesmannen har en rolle i kartlegging, overvåking, informasjon og andre tiltak for å hindre negative effekter og spredning av fremmede organismer, herunder oppfølging av den tverrsektorielle nasjonale strategien for fremmede arter. Det er fastsatt ny forskrift etter

naturmangfoldloven om utenlandske treslag. Denne klargjør på hvilken måte de mest aktuelle utenlandske treslagene kan benyttes og hvilke hensyn som må vurderes i den sammenheng.

Innenfor artsforvaltning er bevaring av villaksen/bekjempelse av *Gyrodactylus salaris*, rovviltforvaltning og oppfølging av villreinforvaltningen fortsatt prioritert. Ved behandling av akvakultursaker er det viktig at Fylkesmannen har fokus på ivaretagelse av villfiskinteressene i tråd med naturmangfoldloven og lakse- og innlandsfiskeoven.

Arbeidet for å redusere klimagassutslippene og tilpasse seg klimaendringene er et prioritert område. Fylkesmannen har en rolle i å bidra til at klimatiltak og tilpasninger til klimaendringer i minst mulig grad kommer i konflikt med andre miljømål, for eksempel innenfor bevaring av naturmangfold. Fylkesmannen bør i sitt generelle arbeid overfor kommunene være oppmerksom på behov for lokale tilpasninger til kommende klimaendringer.

Fylkesmannen skal føre tilsyn med forurensende virksomhet, og delta i nasjonale og regionale aksjoner. Gjennom tilsyn skal Fylkesmannen blant annet følge opp kilder for spredning av kjemikalier, miljøgifter og håndtering av farlig avfall. Alvorlige avvik må følges opp. I arbeidet med tilsynsaksjoner for 2013 skal tillatelser som er regulert av selvberende forskrifter vurderes for eventuell oppheving, og databasen Forurensning skal oppdateres. Fylkesmannen skal fortsette arbeidet med oppfølging av skipsverftene.

Regjeringen har, med virkning fra 1. juli 2013, vedtatt å slå sammen Direktoratet for naturforvaltning og Klima- og forurensningsdirektoratet til én etat, kalt Miljødirektoratet. Miljødirektoratet vil ha samme faglige styrings- og instruksjonsmyndighet overfor Fylkesmannen som Direktoratet for naturforvaltning og Klima- og forurensningsdirektoratet har i dag.

2.6 Samfunnssikkerhet og beredskap

Fylkesmannen skal samordne samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet i fylket og ivareta en rolle som pådriver og veileder i arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap. Fylkesmannen har videre et ansvar for krisehåndtering ved hendelser i fred, krise og krig.

Som en oppfølging av 22. juli-kommisjonens rapport ønsker Justis- og beredskapsdepartementet at Fylkesmennene arbeider med ledelse, holdninger og kultur for å styrke egen evne til risikoerkjennelse og gjennomføringsevne på samfunnssikkerhetsområdet, samt egen evne til å følge opp det som er besluttet av planer og tiltak. Som regional samordningsmyndighet innen samfunnssikkerhet er det viktig at Fylkesmannen i 2013 setter disse temaene på dagsorden i møte med regionale og lokale aktører.

For 2013 skal Fylkesmannen prioritere veilednings- og tilsynsoppgaver i henhold til lov om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret (sivilbeskyttelsesloven) og forskrift om kommunal beredskapsplikt med spesiell vekt på helhetlig ROS. For 2013 ber Justis- og beredskapsdepartementet Fylkesmannen om å påse at kommunene vurderer skoleskyting som et aktuelt scenario i den helhetlige ROS-analysen.

Funn fra ROS-analysen skal danne grunnlag for forebygging, beredskapsplanlegging og øvelser i kommunen. Fylkesmannen skal føre tilsyn i henhold til kommunal beredskapsplikt basert på Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskaps veileder for fylkesmannens tilsyn.

Fylkesmannen skal ha oppdaterte regionale risiko- og sårbarhetsanalyser som gir et bilde av de viktigste samfunnssikkerhetsmessige utfordringene i fylket. Det er viktig at de regionale analysene sees i sammenheng med det nasjonale risikobildet og kommunenes ROS-analyser. Fylkesmannen har en viktig oppgave i å gjøre risiko og sårbarhet i fylket kjent, og bidra til at regionale etater, fylkeskommuner og kommuner følger opp dette både i det forebyggende samfunnssikkerhetsarbeidet og gjennom styrket og koordinert beredskapsplanlegging.

Fylkesmannen skal utvikle planverk og gjennomføre øvelser for å kunne utøve ansvaret for regional krisehåndtering og samordning på en tilfredsstillende måte. Gitt Fylkesmannens rolle i krisesituasjoner, er det viktig at Fylkesmannen vurderer sårbarhet i egen kriseorganisasjon og planlegger for kontinuitet i leveranser uansett påkjenning. Fylkesmannen skal benytte krisestøtteverktøy (CIM) i egen organisasjon og understøtte kommunene i implementering og bruk av systemet. Fylkesmannen skal evaluere uønskede hendelser av regional betydning og bidra til implementering av funn fra evalueringen.

Aktuelle fylkesmannsembeter må være forberedt på å delta i Crisis Management Exercise - CMX, Barents Rescue 13 og øvelser på regionalt nivå i regi av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap.

Nærmere avklaring vedrørende høygradert nett kommer i eget brev.